

ŁUKASZ BOBEŁ

Transfer kwot mlecznych bez gospodarstwa w prawie polskim

1. Wprowadzając kwoty mleczne w ramy wspólnej organizacji rynku mleka, prawodawca wspólnotowy zdecydował się na dopuszczenie możliwości dokonywania transferu tych kwot przez producentów¹. Miało to z jednej strony przeciwdziałać negatywnym wpływom systemu kwotowego na strukturę produkcji, z drugiej zaś – umożliwić wejście na rynek nowym producentom, którzy nie otrzymali kwoty z tego względu, że nie prowadzili produkcji mleka w okresie referencyjnym².

Początkowo możliwość dokonywania transferu kwot mlecznych była ograniczona. Dopuszczono bowiem jedynie transfer kwot mlecznych łącznie z gospodarstwem³. W ten sposób na szczeblu wspólnotowym została ukształtowana zasada związania kwoty z gospodarstwem. Pierwotnie ustalone reguły dotyczące transferu kwot mlecznych wraz z utrwalaniem się tymczasowego w założeniu systemu kwotowego ulegały jednak dość znaczącej ewolucji.

Najistotniejsze znaczenie w toku ewolucji reguł transferu kwot mlecznych miały trzy zdarzenia. Po pierwsze – wyraźne upoważnienie państw członkowskich do wprowadzenia instytucji funkcjonującej w praktyce niektórych z nich, polegającej na możliwości oddawania kwot mlecznych (ich części) do używania, bez konieczności wiązania takiej transakcji z gospo-

---

¹ Por. rozporządzenie Rady (EWG) nr 857/84 z 31 marca 1984 r. przyjmujące ogólne zasady stosowania opłaty, o której mowa w art. 5c rozporządzenia (EWG) nr 804/68 w sektorze mleka i produktów mlecznych, Dz. Urz. WE L 90 z 1 kwietnia 1984 r., s. 13-16.

² Common agricultural policy. Commission report and proposals, „Bulletin of the European Communities”, Supplement 4/83, s. 19.

³ Por. art. 7 rozporządzenia Rady (EWG) nr 857/84.

darstwem (bądź jego częścią)⁴. Po drugie – upoważnienie państw członkowskich do wprowadzenia, pod pewnymi warunkami, dopuszczalności zbywania kwot mlecznych bez gospodarstwa⁵. Po trzecie – wprowadzenie regulacji umożliwiającej państwom członkowskim zerwanie z zasadą związania kwot z gospodarstwem⁶.

Prawodawstwo wspólnotowe dotyczące transferu kwot mlecznych od początku jego funkcjonowania charakteryzowało się tym, że wyznaczało jedynie pewne reguły ogólne wiążące dla państw członkowskich, zezwalając zarazem tym ostatnim, w określonych granicach, na szczegółowe określenie zasad transferu kwot w krajowych porządkach prawnych. Nie sposób zatem mówić o jednym, tożsamym dla całej Wspólnoty systemie transferu kwot mlecznych, lecz o poszczególnych, krajowych systemach transferów kwot mlecznych, funkcjonujących zgodnie ze wspólnotowymi regułami ogólnymi.

Niejednokrotnie zasady transferu kwot obowiązujące w poszczególnych państwach członkowskich różnią się znacznie od siebie. Niektóre państwa, takie jak Polska czy Wielka Brytania, nadal utrzymują związek kwoty z gospodarstwem w takim zakresie, że transakcja mająca za przedmiot gospodarstwo pociąga za sobą zmianę uprawnionego do kwoty⁷. Inne z kolei, takie jak Niemcy czy Dania, korzystając z upoważnienia przyznanego im przez prawodawcę wspólnotowego, zupełnie zerwały związek kwoty z gospodarstwem i wprowadziły regułę, zgodnie z którą transfer kwoty następuje zawsze niezależnie od transferu gospodarstwa⁸.

⁴ Rozporządzenie Rady (EWG) nr 2998/87 z 5 października 1987 r. zmieniające rozporządzenie (EWG) nr 804/68 w sprawie wspólnej organizacji rynku mleka i produktów mlecznych, Dz. Urz. WE L 285 z 8 października 1987 r., s. 1.

⁵ Por. rozporządzenie Rady (EWG) nr 3950/92 z 28 grudnia 1992 r. ustanawiające opłatę dodatkową w sektorze mleka i produktów mlecznych, Dz. Urz. WE L 405 z 31 grudnia 1992 r., s. 1.

⁶ Umożliwienie państwom członkowskim zerwania z zasadą związku kwoty z gospodarstwem nastąpiło w wyniku reform „Agenda 2000”. Przyjęto wówczas zostało rozporządzenie Rady (WE) nr 1256/1999 z 17 maja 1999 r. zmieniające rozporządzenie (EWG) nr 3950/92 ustanawiające dodatkową opłatę w sektorze mleka i produktów mlecznych, Dz. Urz. WE L 160 z 26 czerwca 1999 r., s. 73-79. Rozporządzenie to wprowadziło nowy art. 8a, który przewidywał możliwość odstąpienia przez państwa członkowskie od zasady transferu kwoty z gospodarstwem w sytuacji, w której uzasadnione byłoby to koniecznością zapewnienia, by kwoty mleczne były przyznawane aktywnym producentom mleka; por. M. Cardwell, *The European Model of Agriculture*, Oxford 2004, s. 120-121.

⁷ Co do systemu transferu kwot mlecznych w Wielkiej Brytanii por.: M. Cardwell, *Milk Quotas. European Community and United Kingdom Law*, Oxford 1996, s. 91-136; Ch. Trotman, *The Development of Milk Quotas in the U.K.*, London 1996, s. 165-206.

⁸ Co do systemu transferu kwot mlecznych w Niemczech por. przykładowo Ch. Busse, *Zur Frage der Pfändbarkeit von Milchquoten und der Rechtsnatur der Milchquotenübertragung* –

Celem niniejszego artykułu jest podjęcie próby rozstrzygnięcia wybranych problemów prawnych, które pojawiają się w związku ze stosowaniem w praktyce obowiązujących w Polsce przepisów prawnych regulujących transfer kwot mlecznych bez gospodarstwa. Trzeba jednocześnie zaznaczyć, że użyte w niniejszym artykule sformułowanie „transfer kwoty” należy rozumieć szeroko, obejmując jego zakresem znaczeniowym zarówno zbywanie kwot (transfer definitywny), jak też oddawanie ich od używania (transfer tymczasowy).

Tematyka niniejszego artykułu jest istotna co najmniej z dwóch względów. Jak wskazują statystyki prowadzone przez Agencję Rynku Rolnego, w latach gospodarczych 2004/2005 i 2005/2006 liczba zarejestrowanych transferów kwot mlecznych, zwłaszcza w odniesieniu do tzw. kwot sprzedaży hurtowej, była dość znaczna⁹. Prowadzi to do wniosku, że instytucja transferu kwot mlecznych jest często wykorzystywana przez producentów mleka i ma dla nich niewątpliwie duże znaczenie praktyczne, pozwalając producentom aktywnym na rozwijanie produkcji mleka, zaś nieaktywnym – na osiągnięcie wymiernych korzyści majątkowych związanych z transferem kwoty. Co więcej, można się spodziewać, że w związku z prognozowaną niską wysokością rezerwy krajowej w obecnym i przyszłym roku kwotowym znaczenie transferu kwot bez gospodarstwa jeszcze wzrośnie¹⁰.

Przy stosowaniu przepisów dotyczących transferu kwot bez gospodarstwa pojawiają się ponadto istotne problemy natury teoretycznej, przede wszystkim związane z pytaniem o charakter prawny kwot mlecznych. Identyfikując te problemy, a następnie podejmując próbę udzielenia odpowiedzi na związane z nimi pytania, łatwiej można będzie (przynajmniej

---

Zugleich ein Beitrag zu Kontingentierungen im Wirtschaftsverwaltungsrecht, „Agrar- und Umweltrecht” 2006, nr 5, s. 153-167; idem, *Milchquotenbörse und Umsatzsteuer*, „Agrar- und Umweltrecht” 2006, nr 7, s. 229-239. Ostatnio w Niemczech weszło w życie nowe rozporządzenie regulujące transfer kwot mlecznych; por. Verordnung zur Durchführung der EG-Milchabgabenregelung vom 7. März 2007, BGBl I S. 295. Co do systemu funkcjonującego w Danii por. http://www.mejeri.dk/smcmcs/danishdairyboard_dk/Policies/Danish_Dairy_Brief/2005/DDB405/Index.htm?ID=5999.

⁹ Według danych udostępnionych przez Biuro Kwotowania Produkcji Mleka Agencji Rynku Rolnego, w latach kwotowych 2004/2005 i 2005/2006 zarejestrowano odpowiednio ponad 71 000 i ponad 56 000 transferów w odniesieniu do kwot sprzedaży hurtowej. W odniesieniu do kwot sprzedaży bezpośredniej było to odpowiednio 1320 transferów w roku kwotowym 2004/2005 i ponad 10 000 w roku kwotowym 2005/2006.

¹⁰ Por. uzasadnienie rządowego projektu ustawy o zmianie ustawy o organizacji rynku mleka i przetworów mlecznych oraz niektórych innych ustaw, druk sejmowy nr 1683.

w pewnym zakresie) rozstrzygać szereg kwestii doniosłych dla teorii prawa rolnego, dotyczących zwłaszcza charakteru prawnego kwot mlecznych.

Struktura artykułu jest zdeterminowana wskazanym wcześniej celem badawczym. W pierwszej kolejności zostaną wskazane w sposób ogólny dotychczas obowiązujące w Polsce reguły dotyczące transferu kwot bez gospodarstwa. Następnie zostaną po kolei zidentyfikowane i rozstrzygnięte najistotniejsze problemy pojawiające się przy stosowaniu w praktyce obecnie obowiązujących przepisów dotyczących transferu kwot bez gospodarstwa, zarówno w odniesieniu do transferu tymczasowego (oddanie kwot do używania), jak i definitywnego (zbywanie kwot). Artykuł zamkną rozważania końcowe, podsumowujące dokonane w nim ustalenia i formułujące ocenę obowiązujących w Polsce regulacji prawnych.

2. Kwoty mleczne wprowadzone zostały do prawodawstwa polskiego jeszcze przed akcesją Polski do Unii Europejskiej, w ramach procesu dostosowania prawa polskiego do prawa wspólnotowego. Od początku ustawodawca polski zdecydował się na związanie kwot mlecznych z gospodarstwem w zakresie ich transferu. Wprowadzająca kwoty mleczne do prawa polskiego ustawa z 2001 r. o regulacji rynku mleka i przetworów mlecznych¹¹ przewidywała, że transfer gospodarstwa, rozumiany jako jego zbycie, oddanie w dzierżawę lub przeniesienie posiadania zależnego na podstawie umowy, pociąga za sobą transfer definitywny bądź tymczasowy kwoty mlecznej na podmiot nabywający tytuł prawny do gospodarstwa¹².

Zasada ta ukształtowana była jednokierunkowo, w tym znaczeniu, że transfer gospodarstwa zawsze pociągał za sobą transfer kwoty, natomiast w przypadku transferu kwoty nie było konieczne dokonanie transferu gospodarstwa. Ustawodawca zezwolił na zbycie bądź wydzierżawienie kwoty mlecznej bez gospodarstwa pod pewnymi jednak warunkami¹³. Warunki te były zmieniane w czasie obowiązywania wspomnianej ustawy.

Ustawa z 2001 r. utraciła moc obowiązującą z chwilą wejścia Polski do Unii Europejskiej. Została ona zastąpiona przez ustawę z 20 kwietnia 2004 r. o organizacji rynku mleka i przetworów mlecznych¹⁴, w której

¹¹ Ustawa z 6 września 2001 r. o regulacji rynku mleka i przetworów mlecznych, Dz. U. 2001, Nr 129, poz. 1446 z późn. zm. (dalej zwana ustawą z 2001 r.).

¹² Por. art. 10 ustawy z 2001 r.

¹³ Por. art. 11 ustawy z 2001 r.

¹⁴ Ustawa z 20 kwietnia 2004 r. o organizacji rynku mleka i przetworów mlecznych, tekst jedn.: Dz. U. 2005, Nr 244, poz. 2081 (dalej zwana ustawą lub nową ustawą).

utrzymana została jednokierunkowa zasada związania kwoty z gospodarstwem. Podobnie jak dotychczas, ustawodawca zezwolił na zbywanie oraz oddawanie w dzierżawę kwot bez jednoczesnego transferu gospodarstwa, przy spełnieniu określonych, zmieniających się zresztą warunków. Z uwagi na ograniczone ramy niniejszego opracowania nie jest możliwe omówienie ewolucji tych warunków. Z tego względu w dalszej części artykułu uwaga zostanie skupiona na aktualnie obowiązujących przepisach prawnych.

3. Przechodząc do omówienia instytucji oddawania kwot mlecznych do używania, trzeba na wstępie zwrócić uwagę, że nowa ustawa, tak jak poprzednia, pierwotnie posługiwała się terminem „dzierżawa” kwoty; dopiero w 2005 r. został on zastąpiony terminem „oddanie do używania” kwoty mlecznej. Niewątpliwie termin „dzierżawa” ma węższy zakres znaczeniowy niż termin „oddanie do używania”, pierwszy z nich określa bowiem jedynie jeden z wielu stosunków prawnych, na podstawie których dochodzi do oddania do używania rzeczy czy prawa majątkowego.

Należy przyjąć, że zmieniając w ustawie we wskazany powyżej sposób terminologię, ustawodawca rozszerzył zarazem zakres swobody stron w kształtowaniu treści stosunku prawnego prowadzącego do przekazania uprawnienia do używania kwoty mlecznej. Nie jest zatem obecnie konieczne, by był to stosunek nawiązywany na podstawie umowy dzierżawy. Może to być stosunek nawiązywany na podstawie jakiegokolwiek innej umowy, czy to nazwanej, czy nienazwanej, której skutkiem jest przekazanie z jednego podmiotu na drugi uprawnienia do używania kwoty mlecznej. Wydaje się, że producent może oddać kwotę mleczną do używania nie tylko na podstawie czynności prawnej odpłatnej, ale również na podstawie czynności prawnej pod tytułem darmym. W szczególności możliwe jest użyczenie przez producenta przysługującej mu kwoty mlecznej¹⁵.

Po stwierdzeniu, że katalog umów mogących prowadzić do oddania kwoty do używania nie jest ograniczony jedynie do umowy dzierżawy, należy wskazać, jakie dodatkowe warunki powinna spełniać taka umowa w świetle postanowień ustawy.

Po pierwsze – zasadniczo przedmiotem umowy może być wyłącznie część kwoty mlecznej, której oddający do używania nie zamierza wykorzystać w danym roku kwotowym, a jedynie wyjątkowo całość kwoty mlecznej posiadanej przez oddającego do używania. Producent może od-

¹⁵ Nie wydaje się, by na przeszkodzie temu stał art. 22a ust. 8 ustawy, który w sprawach nieuregulowanych w ustawie nakazuje do umowy oddania kwoty do używania stosować odpowiednio przepisy Kodeksu cywilnego o umowie dzierżawy.

dać całość przysługującej mu kwoty mlecznej do używania wyłącznie w przypadkach, o których mowa w art. 15 ust. 3 rozporządzenia 1788/2003¹⁶. W przepisie tym mowa jest o przypadkach siły wyższej oraz o innych należycie uzasadnionych i uznanych przez właściwy organ przypadkach tymczasowo wpływających na zdolność produkcyjną producenta. Wspomniane rozporządzenie nie zawiera jednocześnie bliższego określenia znaczenia terminu „siła wyższa”. Przykłady zdarzeń stanowiących siłę wyższą lub wpływających na zdolność produkcyjną producenta zawarte są natomiast w art. 40 ust. 4 rozporządzenia nr 1782/2003¹⁷, który może być posiłkowo stosowany w zakresie dotyczącym dopuszczalności całkowitego transferu tymczasowego kwot mlecznych.

Z uwagi na powyższą regulację pojawia się pytanie: jaka jest sankcja w wypadku, gdyby podmiot oddający kwotę mleczną od używania, pomimo braku przesłanek, o których mowa w art. 15 ust. 3 rozporządzenia nr 1788/2003, oddał ją do używania nie w części, a w całości? Z zagadnieniem tym wiąże się kwestia kolejnego warunku ustawowego, odnoszącego się do umowy oddania kwoty mlecznej do używania. Ustawodawca postanowił mianowicie, że umowa ta dla swej skuteczności wymaga wydania decyzji przez właściwego dla oddającego do używania dyrektora oddziału terenowego Agencji Rynku Rolnego, w której zatwierdza on umowę.

Wydaje się, że w przypadku braku przesłanek, o których mowa w art. 15 ust. 3 rozporządzenia nr 1788/2003, dyrektor Agencji Rynku Rolnego powinien w drodze decyzji odmówić zatwierdzenia umowy oddania całej kwoty mlecznej do używania. Odmowa zatwierdzenia spowoduje w świetle ustawy brak skuteczności takiej umowy. Brak skuteczności nie jest jednak tożsamy z nieważnością umowy¹⁸. Uważam jednak, że umowa taka nie tylko będzie dotknięta sankcją bezskuteczności, ale również sankcją nieważności. Należałoby – moim zdaniem – stosować w takim wypadku art.

¹⁶ Rozporządzenie Rady (WE) nr 1788/2003 z 29 września 2003 r. w sprawie wspólnej organizacji rynku mleka i przetworów mlecznych, Dz. Urz. WE L 270 z 27 października 2003 r., s. 123-136 (zwane dalej rozporządzeniem nr 1788/2003).

¹⁷ Rozporządzenie Rady (WE) nr 1782/2003 z 29 września 2003 r. ustanawiające wspólne zasady dla systemów wsparcia bezpośredniego w ramach wspólnej polityki rolnej i ustanawiające określone systemy wsparcia dla rolników oraz zmieniające rozporządzenia: (EWG) nr 2019/93, (WE) nr 1452/2001, (WE) nr 1453/2001, (WE) nr 1454/2001, (WE) nr 1868/94, (WE) nr 1251/1999, (WE) nr 1254/1999, (WE) nr 1673/2000, (EWG) nr 2358/71 oraz (WE) nr 2529/2001, Dz. Urz. UE L z 1 października 2003 r.

¹⁸ Pojęcie bezskuteczności jest pojęciem szerszym niż pojęcie nieważności; por. Z. Radwański, *Prawo cywilne – część ogólna*, Warszawa 2002, s. 302. Pierwotnie ustawodawca posługiwał się terminem „ważność”, dopiero później zastąpiono go terminem „skuteczność”.

58 § 1 k.c., przyjmując całkowitą nieważność umowy jako sprzecznej z prawem. Jeżeli strony chciałyby w takim przypadku doprowadzić do przejścia prawa do używania jedynie części kwoty mlecznej, musiałyby w tym względzie zawrzeć nową umowę.

Ustawa nie wskazuje, jaka część kwoty mlecznej może być oddana do używania. Teoretycznie dopuszczalne jest, by oddający do używania kwotę mleczną pozostawił sobie w danym roku kwotowym jedynie symboliczną część kwoty mlecznej¹⁹. W konsekwencji dyrektor oddziału terenowego Agencji Rynku Rolnego nie mógłby odmówić zatwierdzenia takiej umowy, w której znaczna część kwoty mlecznej, bliska ilościowo wysokości całej kwoty, zostałaby oddana w używanie. Trzeba jednocześnie zastrzec, że ustawodawca postanowił, iż producent, który otrzymał kwotę mleczną z rezerwy krajowej, nie może w ciągu dwóch lat od dnia wydania decyzji o przyznaniu mu kwoty z rezerwy krajowej oddać kwoty mlecznej w całości ani w części do używania innej osobie, chyba że pisemnie zrzeknie się praw wynikających z decyzji o przyznaniu kwoty mlecznej z rezerwy krajowej.

Ustawa nie określa wprost, jak dalece dyrektor oddziału terenowego Agencji Rynku Rolnego może badać treść umowy, rozpoznając wniosek stron umowy o jej zatwierdzenie. Wydaje się, że może on jedynie sprawdzać, czy umowa spełnia warunki wynikające z ustawy o organizacji rynku mleka i przetworów mlecznych oraz rozporządzenia nr 1788/2003. Problematiczne jest natomiast, czy organ ten może badać inne czynniki wpływające na ważność umowy, takie jak chociażby zdolność do czynności prawnych zawierających ją stron.

Umowa oddania kwoty mlecznej do używania może być zawarta wyłącznie z producentem, a więc z osobą spełniającą warunki, o których mowa w art. 5 pkt c rozporządzenia nr 1788/2003. W świetle treści tego przepisu nie musi to być zatem osoba prowadząca już działalność w zakresie produkcji mleka lub przetworów mlecznych. Wystarczy, że przygotowuje się ona do prowadzenia takiej produkcji w niedalekiej przyszłości. Niewątpliwie musi to być jednak osoba posiadająca gospodarstwo. Nie jest więc możliwe oddanie do używania kwoty mlecznej osobie nieposiadającej gospodarstwa w chwili zawierania umowy.

Z koniecznością posiadania gospodarstwa przez biorącego do używania kwotę mleczną wiąże się istotna kwestia wynikająca z tzw. regionalizacji kwot mlecznych. W świetle aktualnie obowiązujących przepisów

¹⁹ Choć w skrajnych przypadkach może to być traktowane jako obejście prawa.

ustawy, możliwe jest oddanie kwoty mlecznej do używania wyłącznie producentowi posiadającemu gospodarstwo na terenie tego samego oddziału terenowego, co producent oddający kwotę. Ostatnio jednak uchwalono ustawę zmieniającą ustawę o organizacji rynku mleka i przetworów mlecznych, która przewiduje zniesienie regionalizacji w zakresie transferu kwot mlecznych, z tym, że przepis znoszący warunek, by obie strony umowy oddania kwoty mlecznej do używania posiadały gospodarstwo położone na terenie tego samego oddziału terenowego Agencji Rynku Rolnego, wejdzie w życie dopiero 1 kwietnia 2009 r.²⁰ Należy zaznaczyć, że opinie co do skutków, jakie może wywołać zniesienie regionalizacji w transferze kwot mlecznych, są wśród przedstawicieli branży podzielone²¹.

Kolejny warunek dotyczący umowy oddania kwoty do używania wynika z istoty systemu kwotowego, który funkcjonuje i rozliczany jest w okresach rocznych (rok kwotowy). Z tego względu umowa oddania kwoty mlecznej do używania może być zawarta wyłącznie na okres roku kwotowego. Dodatkowo jednak, korzystając z upoważnienia zawartego w art. 15 ust. 2 rozporządzenia nr 1788/2003, ustawodawca polski ograniczył do trzech liczbę lat kwotowych, w których kolejno kwota mleczna może być oddana do używania. Należy jednocześnie zaznaczyć, że nie jest możliwe zawarcie z góry umowy oddania kwoty mlecznej do używania na okres trzech lat kwotowych, jak bowiem wskazano powyżej, umowa taka zawierana może być wyłącznie na okresy jednoroczne.

Nic nie stoi jednak na przeszkodzie, by strony zawierając umowę oddania do używania kwoty mlecznej w danym roku gospodarczym, zawarły jednocześnie umowę przedwstępną, na podstawie której zobowiązane byłyby do zawarcia umów oddających kwotę mleczną do używania w dwóch następnych latach kwotowych. Taka umowa przedwstępna, zgodnie z treścią art. 389 k.c., powinna określać istotne postanowienia umów oddających kwotę do używania w dwóch kolejnych latach kwotowych, a więc w sytuacji, w której oddanie do używania ma się odbywać za wynagrodzeniem – przede wszystkim wysokość tego wynagrodzenia lub sposób jego obliczenia.

Ustawa nie określa wprost terminu, w ciągu którego umowa oddania kwoty mlecznej do używania powinna być zawarta. Przewiduje natomiast, że wniosek o zatwierdzenie umowy, będący – jak już wskazano – warun-

²⁰ Por. ustawę z 15 czerwca 2007 r. o zmianie ustawy o organizacji rynku mleka i przetworów mlecznych oraz niektórych innych ustaw, Dz. U. 2007, Nr 115, poz. 794.

²¹ Jak stwierdził K. Jurgiel, za zniesieniem regionalizacji przemawiają względy ekonomiczne, zaś za jej utrzymaniem – chęć wsparcia regionów słabszych, „Rzeczpospolita” z 23 stycznia 2006 r.

kiem jej skuteczności, powinien być złożony w Agencji Rynku Rolnego w okresie między 1 sierpnia a 31 stycznia danego roku kwotowego. Umowa taka musi być zatem zawarta w takim terminie, by wniosek o jej zatwierdzenie został złożony przed dniem 31 stycznia. Nie ma oczywiście przeciwwskazań ku temu, by strony zawarły umowę jeszcze przed dniem 1 sierpnia, choć w praktyce, z uwagi na odległy w takim wypadku termin do końca roku kwotowego, zdarza się to raczej sporadycznie.

Oddanie kwoty do używania wiąże się z istotnym i budzącym w praktyce spore wątpliwości zagadnieniem niewykorzystania bądź jedynie częściowego wykorzystania kwoty mlecznej przez uprawnionego, jako przesłanki prowadzącej do wydania decyzji o cofnięciu bądź zmniejszeniu kwoty mlecznej. Zgodnie bowiem z art. 32 ustawy, w przypadku wprowadzenia przez producenta do obrotu w roku kwotowym mleka lub przetworów mlecznych w ilości mniejszej niż 70% kwoty mlecznej przysługującej mu na dzień 1 kwietnia danego roku kwotowego, właściwy miejscowo dyrektor Agencji Rynku Rolnego zmniejsza mu w drodze decyzji kwotę mleczną o niewykorzystaną część. W razie niewprowadzenia w ogóle do obrotu mleka lub przetworów mlecznych przez producenta, następuje cofnięcie przysługującej mu kwoty mlecznej. Problem dotyczy w istocie tego, czy oddanie kwoty mlecznej do używania w całości lub w części może być traktowane na równi z wprowadzeniem do obrotu przez producenta oddającego kwotę mleka lub przetworów mlecznych, chroniącym go przed zmniejszeniem lub cofnięciem kwoty mlecznej. Zagadnienie to było przedmiotem rozstrzygnięcia zarówno przez Wojewódzki Sąd Administracyjny w Warszawie²², jak i przez Naczelny Sąd Administracyjny²³.

Warto omówić w tym miejscu rozstrzygnięcie Naczelnego Sądu Administracyjnego, wskazując na istotne fragmenty jego uzasadnienia. Orzeczenie to dotyczyło cofnięcia kwoty mlecznej producentowi w związku z niewprowadzeniem do obrotu mleka w roku kwotowym, wynikającym z faktu oddania całości kwoty mlecznej do używania innemu producentowi.

Naczelny Sąd Administracyjny wskazał w uzasadnieniu wyroku, że przepisy rozporządzenia nr 1788/2003 przewidują dopuszczalność zezwolenia przez państwa członkowskie producentom rolnym na dokonywanie transferów kwot mlecznych przy wykorzystaniu transferów stałych lub tymczasowych. Oddanie zaś do używania kwoty mlecznej przez producenta na rzecz innego producenta powoduje zmniejszenie wysokości kwo-

²² Por. wyrok WSA w Warszawie z 27 kwietnia 2006 r., IV SA/Wa 2249/05 (niepubl.) oraz wyrok WSA w Warszawie z 26 kwietnia 2007 r., IV SA/Wa 63/06 (niepubl.).

²³ Por. wyrok NSA z 9 listopada 2006 r., II OSK 1097/06 (niepubl.).

ty przysługującej danemu producentowi w określonym roku kwotowym o ilość oddaną w używanie, a tym samym, co istotne, powoduje – zdaniem Sądu – obniżenie podstawy, która powinna być przyjęta do obliczenia stopnia wykorzystania kwoty mlecznej przez konkretnego producenta w danym roku kwotowym.

Sąd ten wskazał na kilka argumentów, które – jego zdaniem – przemawiają za taką interpretacją przepisu art. 32 ustawy. Po pierwsze – należy się odwołać przy interpretacji art. 32 ustawy do pojęcia „obrotu”, które zdefiniowane jest w art. 5 lit h rozporządzenia nr 1788/2003. Pojęcie to obejmuje jedynie bezpośrednie wprowadzenie przez producenta mleka do obrotu przez jego dostawy lub sprzedaż do skupu, a nie zbycie kwoty mlecznej czy oddanie jej do używania. Kolejnym argumentem jest charakter prawny umowy oddania kwoty do używania. Kwota mleczna jest przyznawana producentowi nie na okres jednego roku, lecz okres kilkunastoletni. Według opinii Sądu, wynika z tego wniosek, że przy transferze tymczasowym kwota mleczna zostaje zmniejszona w okresie, na jaki została oddana do używania, a po upływie tego okresu nadal pozostaje w gestii producenta, któremu została przyznana.

W przypadku oddania do używania zmniejszenie kwoty mlecznej lub jej cofnięcie na podstawie art. 32 ustawy jest – w ocenie Sądu – zbędne, albowiem producent oddając kwotę do używania sam ją sobie dobrowolnie pomniejsza przez wskazany w umowie okres czasu. Zdaniem Sądu, oznacza to, że art. 32 ustawy może mieć zastosowanie tylko wtedy, gdy producent nie wprowadził do obrotu mleka lub przetworów mlecznych w ramach przyznanej mu kwoty mlecznej, która pozostała po oddaniu mu do używania tej części. W przypadku oddania do używania kwoty mlecznej w całości, przepis ten nie może mieć zastosowania, gdyż przysługująca danemu producentowi w tej sytuacji kwota mleczna jest równa zeru. Ponadto nie da się pogodzić art. 22a ust. 6 ustawy z art. 32 ustawy, bowiem zezwalając na oddanie do używania całości lub części kwoty mlecznej przez trzy kolejne lata kwotowe, organ nie może równocześnie stosować sankcji z art. 32 ustawy.

Nieprawidłowe jest ponadto – zdaniem Sądu – powoływanie się na art. 15 ust. 2, w związku z art. 5 lit. j rozporządzenia nr 1788/2003, na uzasadnienie cofnięcia bądź zmniejszenia kwoty mlecznej w analizowanym przypadku, również z tego względu, że przepisy tego rozporządzenia dotyczące transferów, zarówno stałych, jak i tymczasowych, mogą być wprowadzone w państwach członkowskich, ale nie muszą. Dodatkowo systematyka rozporządzenia, w którym przepisy dotyczące transferów

indywidualnych ilości referencyjnych zostały zamieszczone jako przepisy następujące po przepisie art. 15, wskazuje na to, że art. 15 jest przepisem ogólnym. Dopuszczenie przez ustawodawcę krajowego możliwości dokonywania przez producentów transferów, które podlegają ścisłej kontroli Agencji Rynku Rolnego poprzez zatwierdzenie decyzjami administracyjnymi zawartych umów zbycia lub oddania w używanie – w ocenie Sądu – nie może być traktowane jako niewykorzystanie przyznanej indywidualnej ilości referencyjnej i stanowić podstawy do zastosowania sankcji z art. 32 ust. 1 lub 2 ustawy.

Rozstrzygnięcie Sądu budzi wątpliwości. Moim zdaniem, należy różnić wyraźnie dwie sytuacje. Po pierwsze – przypadek oddania kwoty do używania w całości i stosowania ewentualnego sankcji cofnięcia kwoty mlecznej, na skutek niewykorzystania kwoty mlecznej w danym roku kwotowym przez producenta oddającego kwotę do używania. Po drugie – przypadek oddania kwoty do używania w części i stosowania w takiej sytuacji sankcji w postaci zmniejszenia lub cofnięcia kwoty mlecznej.

Uważam, że w pierwszym ze wskazanych przypadków problem w ogóle nie istnieje, albowiem w całości można oddać kwotę do używania jedynie w przypadkach wskazanych w art. 15 ust. 3 rozporządzenia nr 1788/2003, tj. w razie zajścia siły wyższej lub innych nadzwyczajnych zdarzeń. Ten sam przepis nakazuje niestosowanie w takich wypadkach sankcji w postaci cofnięcia kwoty mlecznej na rzecz rezerwy krajowej. Jeżeli zatem producent ma możliwość oddania w całości kwoty mlecznej do używania wskutek zajścia przesłanek, o których mowa w art. 15 ust. 3 rozporządzenia nr 1788/2003, to nie można mu również cofnąć tej kwoty wskutek tego, że skorzystał z uprawnienia przyznanego mu przez rozporządzenie. A zatem, po zakończeniu danego roku kwotowego cała kwota powinna do niego wrócić i nie może być skonfiskowana.

Inaczej jest w drugim z omawianych przypadków. Wówczas, o ile nie zachodzą przesłanki, o których mowa w art. 15 ust. 3 rozporządzenia nr 1788/2003 i producent oddał część swojej kwoty mlecznej do używania, nie można uznać, że wykorzystał on kwotę w części oddanej do używania innemu producentowi. Należy bowiem zwrócić uwagę, że brzmienie art. 32 ustawy jest jednoznaczne, w tym sensie, iż za wykorzystanie kwoty mlecznej chroniące przed jej zmniejszeniem lub cofnięciem nakazuje uznawać wyłącznie wprowadzenie do obrotu mleka i przetworów mlecznych przez producenta. W konsekwencji należy przyjąć, że gdy producent odda część kwoty mlecznej do używania innemu producentowi i wskutek tego nie wykorzysta 70% kwoty przysługującej mu na dzień 1 kwietnia danego roku

kwotowego, kwota ta powinna być mu zmniejszona. Przy czym do obliczenia stopnia wykorzystania, jak nakazuje przepis, powinna być brana pod uwagę cała kwota przysługująca producentowi na dzień 1 kwietnia roku kwotowego, a więc również w części oddanej w używanie, a nie – jak sugeruje Sąd – jedynie ta część, którą pozostawił sobie producent. Jeśli producent odda do używania jedynie część kwoty, a pozostałej mu części nie wykorzysta w ogóle, to znaczy nie dostarczy w ogóle mleka lub przetworów mlecznych, wówczas cała kwota powinna zostać mu cofnięta.

Wbrew opinii Sądu, można jednocześnie pogodzić art. 22a ust. 6 ustawy, który zezwala na oddawanie kwoty mlecznej do używania przez okres maksymalnie trzech kolejnych lat kwotowych, z art. 32 ustawy. Producent może oddawać do używania mniej niż 30% kwoty mlecznej przysługującej mu na dzień 1 kwietnia danego roku kwotowego i wówczas, przy założeniu pełnego wykorzystania pozostałej części, ochroni się przed zmniejszeniem kwoty mlecznej. W takiej sytuacji będzie mógł oddawać część kwoty mlecznej do używania przez okres kolejnych trzech lat kwotowych, o którym wspomina art. 22a ust. 6 ustawy. Ponadto producent może oddawać kwotę mleczną do używania przez trzy kolejne lata kwotowe, o ile w latach tych zmuszony zostanie do ograniczenia bądź zaprzestania własnej produkcji z uwagi na przypadki wskazane w art. 15 ust. 3 rozporządzenia nr 1788/2003.

Przepisu art. 22a ust. 6 ustawy nie należy odczytywać jako gwarantującego w każdym wypadku możliwości oddawania przez producenta kwoty mlecznej do używania przez trzy kolejne lata kwotowe, a jedynie jako określający maksymalną liczbę lat, w których producent może korzystać z dobrodziejstwa transferu tymczasowego w sytuacji, gdy ma możliwość w świetle pozostałych przepisów prawa oddania kwoty mlecznej (jej części) do używania.

Należy zauważyć ponadto, że również w literaturze zagranicznej nie budzi wątpliwości fakt, iż oddanie kwoty mlecznej do używania nie jest traktowane jako wykorzystanie kwoty mlecznej, chroniące producenta przed jej zmniejszeniem²⁴. Ewolucja przepisów dotyczących oddawania kwot do używania wskazuje, że ustawodawstwo wspólnotowe konsekwentnie zmierza do tego, by zmniejszyć krąg tzw. nieaktywnych producentów czerpiących korzyści z systemu kwotowego, promując w to miejsce producentów aktywnych. Niewątpliwie tacy producenci, którzy oddają kwoty do używania, o ile nie czynią tego wskutek okoliczności nadzwyczajnych, które

²⁴ Por. M. Cardwell, *The European...*, s. 121.

uniemożliwiają im osobiste prowadzenie produkcji, należą do tej pierwszej kategorii producentów.

Kolejny problem dotyczy tego, kto może oddać kwotę mleczną do używania. Chodzi mianowicie o to, czy musi to być tzw. właściciel kwoty²⁵, czy też może to być równie dobrze podmiot, który korzysta z kwoty na podstawie umowy o jej oddanie do używania (tzw. dalsze oddanie do używania kwoty mlecznej) lub podmiot, który korzysta z gospodarstwa i kwoty mlecznej na podstawie umowy o oddanie gospodarstwa w posiadanie zależne. Kwestia ta nie jest wprost uregulowana ani w ustawie, ani w rozporządzeniu. Należy jednak zauważyć, że jeśli chodzi o podmiot, który korzysta z kwoty w oparciu o umowę o oddanie kwoty do używania, to istotne znaczenie ma tutaj przepis art. 22a ust. 8 ustawy, który w sprawach nieuregulowanych w ustawie do umowy tej nakazuje odpowiednio stosować przepisy Kodeksu cywilnego o umowie dzierżawy.

Zgodnie z art. 698 k.c., bez zgody wydzierżawiającego dzierżawca nie może oddać przedmiotu dzierżawy osobie trzeciej do bezpłatnego używania ani go poddzierżawiać. Gdyby stosować ten przepis odpowiednio do umowy o oddanie kwoty mlecznej do używania, można by przyjąć, że możliwe byłoby dalsze oddanie kwoty mlecznej do używania, jednakże pod warunkiem uzyskania uprzedniej zgody producenta będącego „właścicielem” kwoty.

Wydaje się, że podobnie należałoby rozstrzygnąć powyższą kwestię w sytuacji, w której posiadacz zależny gospodarstwa, które oddane zostało w posiadanie zależne wraz z kwotą mleczną, chciałby oddać tę kwotę do używania osobie trzeciej. Wyraźna regulacja zakazująca oddawania kwoty mlecznej do używania przez posiadacza zależnego gospodarstwa wprawdzie dotyczyłaby tylko sytuacji, gdy gospodarstwo zostało oddane w dzierżawę²⁶, wydaje się jednak, że innych przypadków, w których gospodarstwo zostało oddane w posiadanie zależne, nie powinno się traktować odmiennie.

4. Drugim sposobem transferu kwoty mlecznej bez gospodarstwa, obok oddania kwoty do używania, jest transfer definitywny, polegający na

²⁵ Termin „właściciel” jest używany w odniesieniu do kwoty mlecznej przez samego ustawodawcę; por. art. 23a ust. 3 oraz art. 24 ust. 2 ustawy.

²⁶ Choć należy zauważyć, że art. 698 mówi *de facto* o zakazie oddawania „przedmiotu dzierżawy” w poddzierżawę, gdy tymczasem w takim wypadku przedmiotem dzierżawy *sensu stricto* będzie gospodarstwo, a nie kwota mleczna.

zbyciu kwoty mlecznej bez jednoczesnego zbycia gospodarstwa. Również w przypadku transferu definitywnego ustawodawca formułuje warunki, które muszą być spełnione, aby mogło dojść do takiej transakcji. Niektóre z owych warunków są tożsame z tymi zastrzeżonymi dla umów oddania kwoty mlecznej do używania, dlatego też wystarczy niejednokrotnie poprzestać na ich egzemplifikacji, bez konieczności szczegółowego omawiania.

Po pierwsze – umowa zbycia może dotyczyć całej lub części kwoty stanowiącej „własność” producenta. Nie ma przy tym ograniczeń co do zbywania całości kwoty na wzór tych obowiązujących przy oddawaniu kwoty do używania. Po drugie – umowa musi być zawarta, tak jak w przypadku umowy o oddanie kwoty do używania, z producentem i do tego mającym gospodarstwo na terenie tego samego oddziału terenowego Agencji Rynku Rolnego. Tak jak w przypadku oddawania kwot do używania, zrezygnowano z regionalizacji kwot mlecznych, lecz przepis uchylający warunek posiadania gospodarstwa na terenie tego samego oddziału terenowego wejdzie w życie 1 kwietnia 2009 r.²⁷ Po trzecie – umowa wymaga dla swej skuteczności zatwierdzenia jej w drodze decyzji wydanej przez dyrektora oddziału terenowego Agencji, na wniosek stron złożony między 1 sierpnia a 31 stycznia roku kwotowego. Po czwarte – przedmiotem umowy zbycia może być tylko i wyłącznie niewykorzystana w danym roku kwotowym część kwoty mlecznej.

W przypadku zbycia kwoty mlecznej powstaje problem analogiczny do tego, który został omówiony w odniesieniu do instytucji oddania kwoty do używania i który dotyczy częściowego jedynie wykorzystania kwoty mlecznej przysługującej na dzień 1 kwietnia roku kwotowego. Jeśli bowiem producent zbył część przysługującej mu na dzień 1 kwietnia danego roku kwotowego kwoty mlecznej, wykorzystując pozostałą część, wówczas – jeśli wykorzystana przez niego część kwoty stanowi mniej niż 70% kwoty przysługującej mu na dzień 1 kwietnia roku kwotowego – zajądą przesłanki do zastosowania wobec niego sankcji z art. 32 ust. 1 ustawy. Tak więc kwota mleczna w części, której producent nie zbył w danym roku, powinna być mu zmniejszona, zgodnie z literalną wykładnią przepisu art. 32 ust. 1 ustawy. Orzecznictwo sądów administracyjnych idzie jednak w innym kierunku, podobnie jak w przypadku oddania kwoty do używania²⁸.

²⁷ Por. ustawę, o której mowa w przypisie 20.

²⁸ Por. wyrok NSA z 27 września 2006 r., II OSK 868/06 (niepubl.). W ocenie NSA, zbycie kwoty mlecznej przez producenta na rzecz innego producenta w ciągu roku kwotowego nie

Ze zbyciem kwoty mlecznej wiąże się również kwestia przypadku części kwoty na rzecz rezerwy krajowej. Ustawodawca polski zdecydował się bowiem na zastosowanie swoistej sankcji wobec producentów zbywających kwotę, polegającej na przypadku 5% kwoty mlecznej będącej przedmiotem zbycia, po zaokrągleniu jej do liczby całkowitej, do krajowej rezerwy. Ta swoista sankcja znajduje oparcie w przepisie art. 19 rozporządzenia nr 1788/2003, który zezwala państwu członkowskim na zatrzymywanie części kwot mlecznych będących przedmiotem transferu (z gospodarstwem czy bez) na rzecz rezerwy krajowej.

W złożonym w Sejmie w kwietniu 2007 r. projekcie ustawy zmieniającej ustawę o organizacji rynku mleka i przetworów mlecznych, rząd przewidywał zniesienie regionalizacji w zakresie transferów tymczasowych i definitywnych kwot mlecznych, proponując równocześnie zróżnicowanie sankcji w postaci zatrzymania części kwoty mlecznej na rzecz rezerwy, w zależności od tego, czy transfer definitywny następowałby pomiędzy producentami mającymi gospodarstwa na terenie tego samego oddziału terenowego Agencji Rynku Rolnego, czy też na terenie więcej niż jednego oddziału terenowego Agencji Rynku Rolnego. W pierwszym przypadku procent kwoty mlecznej zatrzymanej na rzecz rezerwy krajowej miał wynosić 5%, w drugim zaś 15%. Ostatecznie jednak propozycja ta nie została zaakceptowana przez Sejm. Tak więc po zniesieniu regionalizacji w zakresie transferu kwot mlecznych, co – jak już wyżej wskazano – będzie miało miejsce począwszy od 1 kwietnia 2009 r., procent kwoty mlecznej podlegającej zatrzymaniu będzie taki sam niezależnie od tego, czy transakcja będzie miała miejsce w obrębie jednego, czy więcej oddziałów terenowych Agencji Rynku Rolnego i będzie wynosił 5%.

Z transferem definitywnym kwot mlecznych związane jest także istotne zagadnienie uprawnienia do zbycia kwoty mlecznej w sytuacji, w której kwota ta nie jest wyłącznym przedmiotem „własności” jednej osoby, lecz jest przedmiotem „współwłasności” kilku osób. Problem ten dotyczy w praktyce byłych małżonków, którzy będąc w ustroju wspólności ustawowej, prowadzili wspólnie gospodarstwo, w odniesieniu do którego przyznana została im kwota mleczna, w sytuacji, gdy wspólność ta następnie ustała; a także osób, które w chwili przyznawania kwoty mlecznej na gospodarstwo były jego współposiadaczami. Decyzje o przyznaniu kwoty mlecznej w odniesieniu do małżonków i współposiadaczy

---

może stanowić podstawy do zmniejszenia kwoty mlecznej przysługującej zbywcy w danym okresie dwunastomiesięcznym na podstawie art. 32 ust. 1 ustawy.

gospodarstwa były adresowane do jednego z nich, tego mianowicie, który został wpisany do ewidencji producentów i uzyskał numer identyfikacyjny²⁹. Nie oznacza to jednak, że pozostali współposiadacze czy drugi małżonek nie byli w takim przypadku współuprawnieni do przyznanej kwoty mlecznej. W wypadku gdyby współposiadacz gospodarstwa bądź małżonek (po ustaniu wspólności ustawowej) wpisani do rejestru producentów mleka chcieli dokonać zbycia kwoty, do zawarcia umowy zbycia potrzebna byłaby zgoda wszystkich pozostałych współposiadaczy bądź drugiego małżonka. Należałoby w takim wypadku stosować przepis art. 199 k.c..

5. Trudno w ramach artykułu szczegółowo przedstawić i przeanalizować wszystkie problemy pojawiające się przy stosowaniu w praktyce przepisów dotyczących transferu kwot bez gospodarstwa. Z tego względu przedstawione zostały w niniejszym opracowaniu jedynie te z nich, które moim zdaniem są najistotniejsze z punktu widzenia praktyki. Fakt, że przepisy o transferze kwot mlecznych są w naszym kraju sformułowane niejednokrotnie w sposób nie do końca jednoznaczny, potwierdzają choćby orzeczenia sądów administracyjnych, które zostały przywołane w artykule i które dotyczą sankcji wynikających z niewykorzystania lub jedynie częściowego wykorzystania kwoty mlecznej.

Wydaje się, że wadą polskiego systemu transferu kwot mlecznych bez gospodarstwa, niezależnie od wskazanych w artykule nieścisłości wprowadzających niepewność wśród producentów, jest w odniesieniu do transferów definitywnych niedostateczna informacja rynkowa w zakresie kojarzenia ofert kupna i sprzedaży. Powoduje to, że ceny kwot mlecznych są bardzo zróżnicowane w ramach poszczególnych transakcji. Dobrym rozwiązaniem byłoby wprowadzenie giełd kwot mlecznych na wzór funkcjonujących w Niemczech czy Danii.

Niewątpliwie pozytywnie należy oceniać zniesienie regionalizacji w transferze kwot mlecznych, niemniej jednak można żałować, że ostatecznie zdecydowano się na ten krok dopiero począwszy od 1 kwietnia 2009 r. Zniesienie regionalizacji niewątpliwie doprowadzi do ujednoczenia cen płaconych przez poszczególnych producentów, które dzisiaj są zróżnicowane w poszczególnych regionach kraju. Wydaje się również, że doprowadzi to do poprawy struktury produkcji mleka poprzez przesunięcie jej

²⁹ Por. ustawę z 18 grudnia 2003 r. o krajowym systemie ewidencji producentów, gospodarstw rolnych oraz ewidencji wniosków o przyznanie płatności, Dz. U. 2004, Nr 10, poz. 76. Art. 12 tej ustawy przewiduje, że w przypadku małżonków oraz podmiotów będących współposiadaczami gospodarstwa rolnego nadaje się jeden numer identyfikacyjny.

w te regiony, w których produkcja może być prowadzona w sposób najbardziej efektywny.

Warto jednocześnie sformułować pod adresem ustawodawcy postulat modyfikacji przepisów o transferze kwot mlecznych w kierunku wyraźnego uregulowania kwestii, które do tej pory pozostają poza sferą wyraźnej regulacji i tym samym rodzą wątpliwości w praktyce. Służyłoby to niewątpliwie przejrzystości systemu.

TRANSFER OF MILK QUOTAS WITHOUT THE TRANSFER OF THE HOLDING UNDER POLISH LAW

S u m m a r y

The subject of this paper is the regulation governing exclusive transfer of milk quotas without the transfer of the holding as provided for in Polish law. The term "transfer of milk quota" contained in the title of the paper is used in its broad sense. It covers both the disposal of the quota (definitive transfer) and the granting of the right to use the quota (temporary transfer). The system of the milk quota transfer chosen by Poland does not rely on the strict, inseparable link between the quota and the holding. Moreover, it works in only one direction. This means that the disposal of, or the granting of a right to use holding entails the transfer of quota as well, while in order to transfer the quota only, it is not necessary to dispose of the holding or grant the right to use it. Thus, it is possible to transfer the milk quota definitively or temporarily without the transfer of or granting the right to use the holding. However, transactions involving the disposal of a holding or granting the right to use the holding, need to comply with the requirements imposed by the legislator.

The purpose of the paper is to resolve selected issues arising from the application of the provisions on the transfer of quotas without the transfer of the holding in practice. There are numerous problems and they often result from the absence of clear regulations and the necessity to apply complex methods of interpretation. Some of the common problems are of special importance to farmers and have already become the subject of various administrative courts decisions.

IL TRASFERIMENTO DELLE QUOTE LATTE SENZA IL TRASFERIMENTO DELL'AZIENDA NEL DIRITTO POLACCO

R i a s s u n t o

Oggetto dell'articolo è la problematica del trasferimento delle quote latte senza il trasferimento dell'azienda nel diritto polacco. L'espressione „*trasferimento delle quote*”, riportata nel titolo, è stata utilizzata in senso ampio. Essa abbraccia sia la cessione delle quote latte (trasferimento definitivo) che la locazione (trasferimento temporaneo). Il regime del trasferimento delle quote latte scelto in Polonia non si basa sul rapporto stretto e inse-

parabile fra quota e azienda. Il rapporto è solamente unidirezionale. Questo significa che la cessione, oppure la locazione dell'azienda, provoca il trasferimento della quota; per effettuare il trasferimento della quota non è però necessaria la cessione o la locazione dell'azienda. È possibile dunque il trasferimento definitivo o temporaneo della quota latte non legato alla cessione o locazione dell'azienda. La cessione e la locazione delle quote latte senza azienda vanno comunque compiute rispettando le condizioni imposte dal legislatore.

Lo scopo dell'articolo è di risolvere alcuni problemi che sorgono durante l'applicazione delle norme giuridiche in materia. I suddetti problemi sono numerosi e, più delle volte, sono dovuti alla mancanza di una chiara normativa in merito e alla necessità di compiere tortuosi sforzi interpretativi. Alcuni dei problemi che sorgono nella pratica sono particolarmente importanti per i produttori agricoli e sono diventati oramai oggetto della giurisprudenza dei tribunali amministrativi.